

*Колоїз Ж. В.,**доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри української мови**Криворізького державного педагогічного університету*

ДИСКУСІЙНІ МОМЕНТИ ТЕОРІЇ ОМОНІМІЇ

Анотація. У статті йдеться про універсальні механізми номінації понять спеціальної лінгвістичної царини. Репрезентовано вагомий й незаперечний набутки в омонімічному науковому просторі, який оприявнює давно сформовані наукові погляди й випрацювані певні лінгвістичні традиції. З іншого боку, окреслено низку дискусійних моментів теорії омонімії загалом і лексичної зокрема. Акцентовано на потребі критичного осмислення й удосконалення окремих її фрагментів, що, на жаль, привертають увагу науковців здебільшого у проєкції вивчення термінологічних підсистем, які обслуговують різні фахові сфери. Систематизовано теоретичні відомості про омоніми з наявних наукових доробків різного гатунку, що дало змогу констатувати: наразі відсутня одностайність у сприйнятті й потрактуванні відповідного явища, у виокремленні принципів систематизації, диференціації й найменуванні тих чи тих класифікаційних різновидів.

Зіставлено різні дефініції ключових понять омонімічної теорії (омоніми, лексичні омоніми, граматичні омоніми, омоформи, омографи, омофони і т. ін.), зосереджено увагу на інтегральних і диференційних характеристиках, встановлено точки перетину й розходження в найменуванні й потрактуванні відповідних явищ, у визначенні їх місця в класифікаційній схемі омонімів загалом та лексичних омонімів зокрема. Встановлено суперечності, пов'язані з відсутністю єдиного підходу до випрацювання критеріїв систематизації омонімічних зразків. Окремий акцент зроблено на категорії міжмовних омонімів і визначенні їх місця в таксономії й інтерпретації актуалізованого різновиду. Умотивовано виокремлення опозиції на зразок: 1) мовні, або внутрішньомовні, омоніми; 2) міжмовні, або зовнішньомовні, омоніми. Констатовано, що найбільша кількість спірних питань стосується саме принципів диференціації омонімів загалом і лексичних зокрема, що спричинило уналежнення одного й того ж різновиду до різних типологій, надання одним і тим же зразкам різного лінгвістичного статусу.

Ключові слова: омоніми, лексичні / граматичні омоніми, омоформи, омографи, омофони, міжчастиномовні омоніми, мовні / міжмовні омоніми.

Постановка проблеми. Наразі не виникає жодних сумнівів у тому, що теорія омонімів стабілізувалася в науковому обігу: вона систематизує знання про мовні і міжмовні одиниці різних рівнів, хоч і більшою мірою зорієнтована на лексичну підсистему. Формування тих чи тих теоретичних положень, які стосувалися сутності ключових понять, окреслення їх категорійних і диференційних ознак, основних підходів до побудови класифікаційних схем і т. ін. повсякчас супроводжувалося відбором наукових фактів, перевіркою різних гіпотез, формулюванням певних законів, організацією й архітектонікою структурних елементів, появою й модифікацією вітчизняної омонімічної

(традиційно – омонімічної) терміносистеми. Питання стандартизації, кодифікації, уніфікації, інакше кажучи, гармонізації будь-якої національної терміносистеми і надалі уналежують до актуальних.

На різних аспектах вивчення відповідної проблеми неодноразово наголошували як вітчизняні, так і зарубіжні науковці (М. Беднаж, Й. Влчек, О. Демська, О. Дутка, С. Кійко, Н. Клименко, І. Кононенко, К. Кусаль, М. Круль, Л. Лисиченко, І. Ментинська, О. Микитюк, Г. Муқан, А. Саїк, О. Тараненко, Ю. Цигвінцева та ін.). І це цілком закономірно. Адже, окрім універсальних механізмів номінації понять спеціальної лінгвістичної царини, її окремих фрагментів, наявні й специфічні, зумовлені своєрідною внутрішньою будовою мови, її нормами, загальноприйнятими правилами й законами. З одного боку, дослідження явища омонімії, ґрунтовані на понад півстолітньому досвіді, репрезентують вагомий й незаперечний набутки, оприявнюють давно сформовані погляди і випрацювані певні лінгвістичні традиції. З іншого, – очевидно є потреба критичного осмислення й удосконалення окремих аспектів омонімічної теорії [1, с. 36], що уможливило її модифікацію, скеровану в напрямку до вдосконалення окремих положень, поняттєвого апарату, класифікаційних підходів і т. ін., сприяє розв'язанню проблемних моментів. Це, безумовно, може призвести до руйнування усталених стереотипів, порушення стабільності, звичної рівноваги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні лексикологічні праці, які безпосередньо актуалізують проблеми омонімії загалом і лексичної омонімії зокрема, апелюють до засадничої теорії, вирізняються розширенням предмета дослідження й оновленням термінологічного апарату, доповнюють, конкретизують, систематизують знання про ті чи ті омонімії явища, на превеликий жаль, є поодинокими. Омонімії парадигматичні відношення привертають увагу науковців здебільшого у проєкції вивчення термінологічних підсистем, що обслуговують різні фахові сфери (наприклад, військову, політичну, економічну, театральну, видавничо-редакторську тощо).

Варто, вочевидь, зауважити, що, так би мовити, більшою популярністю користуються міжмовні омоніми, а тому й більшою мірою осмислено теорію міжмовної омонімії, у межах якої окреслено дискусійні моменти, пов'язані як із потрактуванням відповідного терміносполучення, так і з наявними класифікаційними зразками. Однак констатація того, що теорія міжмовної омонімії є викінченою, не є правомірною. Так, скажімо, І. Ментинська, апелюючи до «явища міжмовної термінологічної омонімії», робить акцент передовсім на особливостях функціонування «міжмовної термінологічної омонімії» в комп'ютерній терміносистемі [2]. Г. Чуба осмислює поняття «міжмовна омонімія» як джерело помилок під час вивчення

української мови студентами-поляками [3]. С. Кійко, автора низки праць у царині німецько-української міжмовної омонії, зіставляє витлумачення «міжмовної омонії» з погляду різних лінгвістичних дисциплін (теорії міжмовних контактів, теорії перекладу, методики викладання іноземних мов, загального мовознавства, контрастивної лінгвістики) [4]. Доробок Н. Глібчук, У. Добосевич актуалізує поняття «міжчастиномовна омонія» [5]. Стаття Ю. Цигвинцевої запроваджує до поняттєвої системи сучасної української мови інноваційний термін – «новий омонім» – й обґрунтовує його цінність для її розвитку [6]. І такий перелік можна продовжувати. Скрупульозний аналіз наявних публікацій із теорії омонії (лексичної, граматичної, міжмовної, міжчастиномовної і т. ін.) переконливо засвідчує: досі відсутня однастайність у сприйнятті й трактуванні відповідного явища, у виокремленні певних принципів систематизації, диференціації й найменуванні тих чи тих класифікаційних різновидів.

Мета запропонованої статті – окреслення дискусійних моментів, наявних у сучасній теорії омонії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Беззаперечно, явище омонії у проєкції різних класифікаційних критеріїв (лексико-семантичного, семантико-стилістичного, словотвірного, формально-граматичного, частиномовного і т. ін.) перебувало, а почасти й продовжує перебувати в полі зору як знаних лексикологів, так і дослідників-початківців. У різних жанрах академічних текстах (монографіях, посібниках, підручниках, енциклопедіях, статтях і т. ін.) представлені теоретичні відомості (від елементарних, найнеобхідніших до більш ґрунтовних) відповідно до мети й завдань, що їх ставили перед собою автори. Упадає в око те, що вчені неодноразово зверталися до висвітлення питання принагідно, зокрема в курсі «Сучасна українська літературна мова» (розділ «Лексикологія»). А відтак, цілком закономірно, теоретичний матеріал переважно систематизовано не з урахуванням найновіших досягнень у лінгвістичній царині загалом, а передовсім, так би мовити, із прив'язкою до лексикології та з опертям на традицію. Це спонукає до перегляду деяких усталених наукових позицій задля того, аби виявити, а в подальшому, можливо, й усунути певні дискусійні моменти. Бо не все так просто в теорії омонії, що актуалізує насамперед поняття «лексичні омоніми».

У наукових працях різного ґатунку (спеціальних словниках, підручниках) витлумачення поняття «омоніми», по суті, дорівнює трактуванню поняття «лексичні омоніми», як-от: омоніми – це слова, що мають однаковий звуковий склад, але відмінні, цілком самостійні за своїм значенням [7, с. 45]. Віддавна і донині такі дефініції модифікувалися хіба що частково: *омонімами* називають слова, що «звучать і пишуться однаково, але не мають нічого спільного у властивих їм значеннях» [8, с. 136]. Окрім «слова», згодом з'явилися ще й «окремі словоформи» [9, с. 234], що, власне, уможливило в подальшому появу й диференціацію понять на зразок «лексичні / граматичні омоніми». З'являються праці з лексикології, у межах яких актуалізовано не поняття «омоніми», а «лексичні омоніми» [10, с. 127; 11, с. 103], яке подекуди зіставляють із терміносполученням «граматичні омоніми»: *лексичні омоніми* пояснюють ситуаціями, коли «в одній графічній чи фонетичній оболонці збігаються різні лексичні значення»; *граматичні* – коли в одній і тій же граматичній формі збігаються два і більше граматичних значень» [12, с. 45]. Пор.: *лексичні омоніми* – це слова, що

мають однакову форму (звучання або написання), але відрізняються не пов'язаними між собою значеннями [10, с. 127]; «два, три і більше слова, однакові за звуковим складом, але різні за лексичним значенням і не пов'язані асоціативно» [11, с. 103]. Попри те, що омонія найповніше й найрізноманітніше виявляється в лексиці, нею охоплені й одиниці інших мовних рівнів (*омонія* – звуковий збіг двох і більше різних мовних одиниць [11, с. 103]).

Усвідомлення й осмислення відповідної категорії сприяло появі академічної дефініції поняття «омоніми»: «слова або їх граматичні форми, а також стійкі словосполучення, морфемні, синтаксичні конструкції, що при їх однаковому звучанні (або написанні) мають абсолютно різні значення» [13, с. 454]. Така позиція спонукала до диференціації явища омонії, залежно від того, одиниці яких мовних рівнів вона охоплює. Теорія лексичних і граматичних омонімів увиразнилася субстантивно-атрибутивними терміносполученнями на зразок *фразеологічні, словотвірні, морфемні, граматичні, міжчастиномовні, синтаксичні* і т. ін. (*омоніми*), кожне з яких отримало своє витлумачення [13, с. 455], що, своєю чергою, оприявило низку проблемних моментів. Виникає чимало запитань, як-от, по-перше: чи можна провести чіткі диференційні межі між, скажімо, словотвірними та морфемними омонімами, якщо в першому й у другому разі йдеться про звуковий збіг елементів морфемної будови? На перший погляд, важко зрозуміти, чому префікс *за-* у словах *за-крутити* (почати крутити) і *за-крутити* (когось або щось) ілюструє зразки словотвірних омонімів, а у словах *за-бігти* (початок дії), *за-бігти* (за щось) і *за-лисна* – зразки морфемних омонімів, або омоморфем [13, с. 455; 14, с. 64]. З'являються твердження на зразок: з погляду морфологічної будови в українській мові розрізняють дві групи лексичних (тоді чи лексичних?!) омонімів: а) кореневі, або непохідні; б) словотворчі, або похідні [15, с. 18]. Окрім того, інноваційний термін «омоморфема» спровокував з'яву й інших термінологічних неологізмів, що демонструють вияв омонії на різних мовних рівнях: омофонемі, омомодеривати, омоморфемі, омоморфемі й омоморфемі, оморечення й омовислови [16, с. 22]. Їх умотивованість, доцільність, як і дефініційне наповнення, потребує окремих наукових розвідок, є перспективою подальших, більш скрупульозних, досліджень.

По-друге, чи можна вважати інвентаризацію омонімії зразків загалом і лексичних омонімів зокрема всеохопною й такою, що не суперечить тим чи тим принципам класифікації? Зупинимось більш детально саме на класифікації лексичних омонімів. Теорія лексичних омонімів акцентує увагу зазвичай на опозиції *повні, або абсолютні / неповні, або часткові*, де з-поміж крайніх вирізняють *омографи, омофони, омоформи* [12, с. 46–47]. Не викликають принципових заперечень трактування окреслених понять. У більшості наукових праць вони суголосні. Проблемним залишається виокремлення їх місця у класифікаційній схемі. Так, наприклад, для М. Філона та О. Хомік диференціація омонімів на *повні / неповні*, що відбувається на основі «врахування ступеня омонімічності лексичних одиниць», так само має розгалуження, щоправда, не у вигляді *омографів, омофонів, омоформ*, які автори класифікують за критерієм вияву «тотожності та відмінності форм двох лексичних одиниць» [10, с. 130–131]. До різновидів неповних омонімів науковці зараховують: 1) іменники, один із яких уживається тільки в множині, а інший має парадигму однини й мно-

жини; 2) іменники та утворені від них прислівники; 3) субстантивовані прикметники та дієприкметники і співвідносні з ними слова, від яких вони утворилися.

За іншого підходу *омографи*, *омофони*, *омоформи* є групами омонімів, уналежненими до єдиної класифікаційної схеми поряд із *власне лексичними* [9, с. 235], що, очевидно, мало б засвідчити таке: явищем омонімії охоплена не лише лексика, наявні й «інші типи збігу мовних одиниць (омоформія, оморфемність, омофонія, омографія)», які визначені «законами граматичної, словотвірної, фонетичної систем» і які «належать до периферійних явищ, суміжних із власне лексичною омонімією» [14, с. 64]. Автори оприєвлених теоретичних тверджень, окрім омонімів, виділяють *омографи*, *омофони*, *омоформеми*, *омоформи* [14, с. 64]. Упадає в око й те, що десь-не-десь спрощена типологія омонімів отримує такий вигляд: 1) повні, або лексичні; 2) неповні, або граматичні: а) *омоформи*; б) *омографи*; в) *омофони* [11, с. 103].

По-третє, чи правомірним є зарахування *омоформ*, *омографів*, *омофонів* до різновиду *граматичних омонімів* й отождоження їх з неповними? Відповідь на це питання так само не є однозначною. З одного боку, відповідно до традиції *омоформи*, *омографи*, *омофони*, як уже зазначалося вище, осмислюють серед неповних, або часткових. З іншого, – *омофони* й *омографи* іноді розглядають окремо від так званих «*власне омонімів*», у межах *граматичних омонімів*, диференціюючи серед них: 1) слова або їхні окремі граматичні форми, що, зберігаючи семантичні зв'язки на рівні лексичних значень, оскільки це спільнокореневі слова, набувають різних граматично-категорійних значень; 2) тотожні звучанням граматичні форми одного слова або різних однокореневих слів, що належать до тієї самої частини мови, де перші кваліфіковані як «*міжчастиномовні омоніми*», другі – як «*морфологічні омоніми*» [13, с. 455]. Примітним є й те, що в академічній праці поняття «*омоформи*» тотожне поняттю «*міжчастиномовні омоніми*» (у першому значенні) і «*морфологічні омоніми*» (у другому значенні). Пор.: традиційна дефініція поняття «*омоформи*» зазвичай має такий вигляд: «слова, що мають однаковий (випадковий) звуковий склад лише в певній (одній) граматичній формі» [9, с. 235, 10, с. 131].

Питання і міжчастиномовної, і морфологічної омонімії є спірними, установлення частиномовної належності окремих слів викликає неабиякі труднощі, що зумовлено відсутністю об'єктивних критеріїв диференціації міжчастиномовних омонімів [5], які виникають унаслідок переходу слів з одного лексико-граматичного класу до іншого за умови зміни або втрати цим словом сукупності первинних лексико-семантичних, морфологічних, синтаксичних ознак і набуття вторинних семантико-граматичних властивостей, тобто ознак тієї частини мови, до якої переходить відповідне слово. Пор.: з одного боку, слова a^1 (протиставний сполучник), a^2 (вигук), a^3 (частка) кваліфікують як міжчастиномовні омоніми [5, с. 81], з іншого, – їм надають статусу абсолютних омонімів [10, с. 130].

Гілка граматичних омонімів, окрім міжчастиномовних і морфологічних, передбачає ще один різновид – *синтаксичних омонімів*, що наразі потребують більш ґрунтовних наукових досліджень, оскільки йдеться не лише про словосполучення, а й речення, які мають формальний збіг при повній несумісності їхніх синтаксичних значень. Недостатньо вивченими залишаються механізми продукування синтаксичних

омонімів, що їх з'яву пов'язують з неоднозначним витлумаченням синтаксичних відношень між елементами тієї чи тієї одиниці-конструкції.

По-четверте, традиційну омонімію теорію, зосереджену навколо дефініцій ключових понять, актуалізованих вище, супроводжує ще одна важлива категорія – «*міжмовні омоніми*», що їх здебільшого потрактовують як «слова, які звучать (пишуться) однаково чи майже однаково в різних мовах, але мають абсолютно різні значення» [12, с. 52]. Пор.: *міжмовні омоніми* – слова, які повністю або в основній частині співпадають за формою, але різняться змістом у двох споріднених мовах [15, с. 18]. А як щодо неспоріднених? І чому лише у двох? Іноді суперечності наявні у структурі окремих дефініцій, як-от: «однакові звукові комплекси як у близькоспоріднених, так і віддалених за походженням мовах, що різняться значенням» [11, с. 105]. Сполучне слово *що*, вочевидь, пояснює в попередній предикативній частині іменник *мовах*, а мав би стосуватися *звуків комплексів*.

Подальша класифікаційна схема міжмовних омонімів передбачає виокремлення, наприклад: 1) абсолютних міжмовних омонімів; 2) відносних міжмовних омонімів, до яких належать пари слів, що різняться: а) деякими з основних значень; б) переносними значеннями; в) деякими основними й переносними значеннями [15, с. 19]. Такий, здавалося б, зважений підхід, на жаль, є не зовсім придатним для цілісної інвентаризації, таксономії й інтерпретації актуалізованих різновидів омонімів. Де точка відліку у класифікаційній схемі різновиду, іменованого міжмовними омонімами, і якому іншому його варто протиставити? На основі якого критерію? На ці та інші питання необхідно ще шукати вичерпні відповіді. Наразі ж зауважимо: диференціація омонімів має насамперед ґрунтуватися на встановленні відношення зіставлених лексичних одиниць до лексико-семантичної системи мови (своя + своя; своя + чужа (чужі)), що вмотивує виокремлення опозиції на зразок: 1) *мовні, або внутрішньомовні, омоніми*; 2) *міжмовні, або зовнішньомовні, омоніми*. Таку диференціацію у класифікаційній схемі омонімів можна прийняти за вихідну з подальшим її розгалуженням залежно від того чи того критерію. Тим паче, що в омонімії теорії наявна практика виокремлення *мовних омонімів*, зокрема *лексичних мовних омонімів* («такі лексичні одиниці, що виявляють свою тотожність плану вираження і відмінність у плані змісту на рівні лексико-семантичної системи, тобто вони є складниками словника мови» [10, с. 128]), і протиставлення їх *мовленнєвим омонімам*, «збіг звукових форм яких відбувається в мовленні й охоплює лише певну граматичну форму кожного слова» [10, с. 129]. Беззаперечно, і ці, й інші твердження лише оприєвнюють дискусійні моменти, що стосуються теорії омонімії загалом і лексичної зокрема. Чимало звичних потрактувань і підходів до систематизації відповідного матеріалу потребують усебічного, комплексного, викінченого дослідження.

Висновки і перспективи подальших пошуків. Розглядаючи основні підходи до систематизації омонімії матеріалу й з'ясування сутності тих чи тих зразків омонімів, маємо відповісти на логічне запитання: на основі якого критерію відбувається виокремлення цього різновиду і якому іншому (іншим) він протиставлений? Адже загальновідомо, що за відсутності хоч би мінімального протиставлення будь-яка класифікація є хибною. Як свідчать наукові доробки, найбільша кількість

спірних питань стосується саме принципів диференціації омонімів загалом і лексичних зокрема, що спричинило уналеження одного й того ж різновиду до різних типологій, надання одним і тим же зразкам різного лінгвістичного статусу.

Перспективу подальших наукових пошуків вбачаємо в оприявленні інших проблемних аспектів, пов'язаних, наприклад, із диференціацією омонімів за походженням, обґрунтуванням доцільності / недоцільності атрибутивних термінологічних словосполучень на зразок *гомогенні / гетерогенні омоніми* і т. ін.

Література:

1. Дутка О. Омонімія в колі сучасних наукових проблем. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. 2014. Вип. 19. С. 36–40.
2. Ментинська І. Б. Міжмовна омонімія як об'єкт термінологічного дослідження. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2022. Т. 33 (72). № 4. Ч. 1. С. 34–38.
3. Чуба Г. Міжмовна омонімія як джерело помилок при вивченні української мови студентами-поляками. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2015. Вип. 11. С. 90–96.
4. Кійко С. В. Міжмовна омонімія з погляду різних лінгвістичних дисциплін. *Одеський лінгвістичний вісник*. 2017. № 9. Т. 3. С. 20–25.
5. Глібчук Н., Добосевич У. Проблеми міжчастиномовної омонімії в сучасній українській літературній мові. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. Львів: Львівський національний ун-т, 2010. Вип. 50. С. 386–404.
6. Цигвинцева Ю. О. Нові омоніми в поняттєвій системі сучасної української мови. *Лексикографічний бюлетень: зб. наук. праць*. 2021. № 30. С. 110–122.
7. Сучасна українська літературна мова: Лексика і фразеологія / за заг. ред. І. К. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1973. С. 45–57.
8. Грищенко А. П., Мацько Л. І., Плющ М. Я., Тоцька Н. І., Удзиган І. М. Сучасна українська літературна мова: підручник. 3-є вид., випр. і доп. Київ: Вища школа, 2002. С. 136–142.
9. Бондар О. І., Карпенко Ю. О., М. Л. Микитин-Дружинець. Сучасна українська мова. Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія. Київ: ВЦ «Академія», 2006. С. 233–236.
10. Філон М. І., Хомік О. Є. Сучасна українська мова. Лексикологія: навч. посіб. Ч. 1. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. С. 151–158.
11. Гонца І. С., Розгон В. В. Сучасна українська літературна мова: навч.-метод. посіб. Умань: Візаві, 2021. С. 103–105.
12. Голянич М. І., Стефурак Р. І. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Морфеміка. Словотвір: навч. посіб. Івано-Франківськ: Голіней, 2020. 374 с.
13. Тараненко О. О. Омоніми. Українська мова: енциклопедія / редкол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко та ін. 3-є вид., випр. і доп. Київ: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2007. С. 454–455.
14. Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фонетика: підручник / А. К. Мойсієнко, О. В. Бас-Кононенко, В. В. Бондаренко та ін. Київ: Знання, 2010. С. 64–68.
15. Рудь О. М. Лексикологія сучасної української літературної мови: метод. вказівки. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2023. С. 16–21.
16. Ціхоцький І., Левчук О. Лексикологія сучасної української літературної мови: навч.-метод. посіб. Львів, 2014. С. 22.

Koloiz Zh. Discussion points of the theory of homonymy

Summary. The article deals with the universal mechanisms of nomination of concepts of a special linguistic field, its separate fragments. Considerable and undeniable achievements in the homonymous scientific space are presented. A number of debatable points of the theory of homonymy in general and lexical theory in particular are outlined. Emphasis is placed on the need for critical understanding and improvement of its individual fragments. Theoretical information about homonyms from available scientific works of various kinds is systematized. It is emphasized that currently there is no unanimity in the perception and interpretation of the corresponding phenomenon, in the identification of the principles of systematization, differentiation and naming of certain varieties.

Various definitions of the key concepts of the theory of homonymy (homonyms, lexical homonyms, grammatical homonyms, homoforms, homographs, homophones, etc.) are compared. Attention is focused on integral and differential characteristics, points of intersection and divergence are established in the naming and treatment of relevant phenomena, in determining their place in the classification scheme of homonyms in general and lexical homonyms in particular. Contradictions related to the lack of a unified approach to determining the criteria for the systematization of homonyms are established. Attention is also paid to the category of cross-language homonyms, their place in the taxonomy and interpretation of the actualized variety is determined. The expediency of distinguishing the opposition, for example: 1) linguistic, or intra-linguistic, homonyms is substantiated; 2) cross-language, or foreign-language homonyms. The largest number of controversial issues concerns precisely the principles of differentiation of homonyms in general and lexical ones in particular, which caused the inclusion of the same variety in different typologies, giving the same samples different linguistic status.

Key words: homonyms, lexical / grammatical homonyms, homoforms, homographs, homophones, inter-participial homonyms, language / cross-language homonyms.